

EN AKUT KATASTROFE MED LANGSIGTEDE KONSEKVENSER

Hiv/aids bremser udvikling og velfærd

Hvert år smittes fem millioner mennesker med hiv. Det svarer til hele Danmarks befolkning. Halvdelen af de smittede er kvinder. Halvdelen er unge mellem 15 og 24 år. Aids-epidemien er på én gang en akut katastrofe, der kræver en indsats her og nu, og samtidig et problem, der skal tages højde for mange år frem i tiden.

Det sydlige Afrika er det hårdest ramte område. I nogle lande er mere end hver tredje voksne hiv-positiv, og ikke kun sundhedssektoren er belastet – epidemien har også fatale konsekvenser for landbruget, uddannelsessystemet og den offentlige administration, hvor viden og arbejdskraft forsvinder, hver gang en medarbejder dør. Hiv/aids er blevet et alment samfundsproblem med følger for såvel milliarder af mennesker som for økonomi og udvikling.

Vil man hiv/aids til livs er det nødvendigt at diskutere epidemien i sammenhæng med familieplanlægning. Igennem mange års virke har familieplanlægningsprogrammer fået opbygget erfaringer med forebyggelse af seksuelt overførte sygdomme og et godt netværk af klinikker og en god kontakt til mænd og kvinder helt ud i de selv mindste landsbyer. Det netværk kan bruges i bekæmpelsen af hiv/aids.

Og det kan lade sig gøre at stoppe spredningen. Uganda, Brasilien og Thailand har formået at vende infektionsraten gennem en blanding af politisk åbenhed og en langsigtet forebyggelsesindsats, der har været nøje tilpasset de enkelte lande.

Der er god økonomi i at forebygge hiv-smitte. Med 162 millioner kroner kan man forhindre 28 millioner nye infektioner inden år 2010. Gevinsten ved en forebyggende indsats vil komme næsten 40 gange tilbage i undgåede udgifter og tab.

Hiv/aids og verdenssamfundets mål

Ved FN's Befolkningskonference i 1994 fastslog verdenssamfundet, at bedre oplysning kan forebygge hiv/aids og andre kønssygdomme. Med FN's otte 2015 Mål fra år 2000 skærpede man tonen og satte sig for at standse spredningen af hiv/aids. Fremskridtene måles blandt andet på infektionsrater, kondomforbrug og unges viden om smitteveje. I 2001 holdt FN's Generalforsamling en særlig samling om hiv/aids, hvor man blev enige om en række fælles indsatsområder for at virkeliggøre målene på globalt og nationalt niveau.

Foto: Jørgen Schytte, Scampix

DEN AKTUELLE SITUATION

Epidemiens voksende konsekvenser

- Tre ud af fem ny-smittede bor i Afrika, men procentvis vokser epidemien hurtigst i Østeuropa og Asien.
- De hårdest ramte lande ligger i Afrika syd for Sahara. I Swaziland er 38,8% af den voksne befolkning hiv-positiv. I Botswana er 37,3% smittede.
- Visse steder i det sydlige Afrika kan man ikke opretholde daglige aktiviteter på grund af dødsfald og begravelser.
- Arbejdsstyrken i Afrika vil være mellem 5 og 35% mindre inden 2020 på grund af aids. Det anslås, at hvis 15% af et lands befolkning er smittet, vil landets bruttonationalprodukt falde med 1% om året.
- På verdensplan er mere end 14 millioner børn blevet forældreløse på grund af aids.
- Stoppes spredningen af hiv/aids ikke, vil ingen af FN's 2015 Mål kunne nås i Afrika.

Foto: Ajen van de Merwe/Population Concern

► Unge kvinders særlige sårbarhed

- Kvinder er fysisk to til fire gange mere sårbare over for seksuelt overført hiv-virus. I dag udgør kvinder 57% af alle de ny-smittede i Afrika.
- Der er op til to en halv gange større sandsynlighed for, at unge, fattige, afrikanske kvinder er inficerede med hiv end jævnaldrende drenge.
- Kun 11% af kvinderne i Zambia mener, at de har ret til at bede deres mand om at bruge kondom, selvom de har mistanke, om at han er hiv-smittet.

Utilstrækkelig forebyggelse og behandling

- I dag når forebyggelsesprogrammer kun ud til ét ud af fem mennesker i risiko for smitte.
- Måltrettet forebyggelse kunne afværge mere end halvdelen af de 45 mill. nye infektioner, der ventes inden for de næste 10 år.
- Mindre end 7%, der akut har brug for livsforlængende medicin, har adgang til den.
- Fundamentalistiske religiøse kræfter i USA, visse muslimske lande og Vatikanet arbejder aktivt imod seksualoplysning for unge, hvor prævention og brug af kondom indgår. I stedet promoveres seksuel afholdenhed indtil ægteskabet.

HVAD KAN DER GØRES?

Hiv/aids har været kendt i over 20 år og indsatsen for at stoppe spredningen af infektionen har udviklet sig i takt med epidemiens spredning og skiftende karakter. Man har gjort sig erfaringer om forebyggelse, støtte og behandling på alle niveauer fra de enkelte familier til det internationale niveau. På alle niveauer er det væsentligt at styrke samarbejdet og koordinationen af indsatsen, som kunne omfatte:

- At alle – mænd, kvinder, unge og gamle – har adgang til prævention og kan beskytte sig mod hiv-smitte.
- At informations- og rådgivningsindsatsen vedr. seksualitet og prævention tilpasses unge
- At hiv/aids-oplysning, -rådgivning og -testfaciliteter knyttes til allerede eksisterende netværk, f.eks. familieplanlægningskli-

nikker, der i mange år har arbejdet i selv de mindste lokalsamfund.

- At sikre kvinder samme adgang til test-faciliteter og medicin som mænd.
- At modarbejde stigmatisering og diskrimination med åbenhed, da stigmatisering f.eks. forhindrer folk i at lade sig teste, i at bruge kondom og i at opsøge og fortsætte behandling.

Hvad gør Danmark?

Danida går ind i arbejdet med hiv/aids på tre måder. For det første støtter Danida multilaterale organisationer, såsom WHO, UNAIDS og UNFPA, i deres arbejde med nationale regeringer. Bilateralt er Danida først og fremmest aktiv i hiv/aids arbejdet gennem støtte til sundhedssektorens primære niveau. Danida lægger vægt på forebyggelse af hiv/aids blandt andet gennem information og udvidet adgang til hiv-testning og præventionsmidler, der beskytter mod hiv-smitte. Også medicinforsyning er en prioritet. Desuden støtter Danida en række danske og internationale organisationer, herunder Sex & Samfund, som arbejder med lokale organisationer i udviklingslandene. Sex & Samfund har blandt andet et stort hiv/aids projekt i Uganda, og sammen med forskere og andre danske udviklingsorganisationer har foreningen dannet det danske NGO netværk, AIDSNET, som har til formål at effektivisere og forbedre kvaliteten af den danske hiv/aids indsats i udviklingslandene.

LINKS

UNAIDS 2004 Report on the Global AIDS Epidemic
<http://www.unaids.org/bangjij2004/report.html>

The Global Fund to Fight AIDS, Tuberculosis and Malaria
<http://www.theglobalfund.org/en/>

AIDSNET – Det danske NGO netværk for aids og udvikling
<http://www.aidsnet.dk>

International Planned Parenthood Federation
<http://www.ippf.org/>